

รายงานความก้าวหน้า

ผลการดำเนินงานโครงการ

ระยะที่ 1

(1 ธันวาคม 2539 - 31 พฤษภาคม 2540)

เสนอต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

จัดทำโดย

ทีมประสานงานกลุ่มโครงการวิจัยเศรษฐกิจชุมชน

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ความเป็นมา	
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 ขอบเขตของงาน	1
1.3 องค์กรและทีมประสานงาน	2
1.4 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	2
1.5 แผนการดำเนินงาน	2
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัด	5
 บทที่ 2 การรายงานผลการดำเนินงาน	 6
2.1 การพัฒนากรอบความคิดและแนววิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	6
2.2 การพัฒนากลไกในการบริหารงานวิจัย	11
2.3 การรายงานผลการดำเนินงาน	12
2.3.1 กิจกรรมการดำเนินงาน	12
2.3.2 ผลที่ได้รับหรือเกิดขึ้นจากกระบวนการประสานงานวิจัย	15
2.4 รายงานทางการเงิน	18
 บทที่ 3 การประมวลองค์ความรู้และประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยจากการปฏิบัติงาน ในโครงการ	 20
3.1 สภาพของปัญหางานวิจัยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	20
3.2 การบริหารงานวิจัยที่พึงปรารถนา	23
3.3 กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานของทีมประสาน	24
 บทที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	 27
4.1 การจัดเวทีพัฒนากลไกในการสังเคราะห์ผลงานวิจัยของกลุ่มโครงการและฝ่าย 4	27
4.2 การจัดระบบการจัดการฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวิจัย	27
 ภาคผนวก	 28

บทที่ 1

ความเป็นมา

1.1 ความเป็นมา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
มีนโยบายที่จะสนับสนุนให้เกิดกลุ่มโครงการวิจัยด้านธุรกิจชุมชนขึ้น
เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน โดยในเบื้องต้นนั้นได้สนับสนุนให้นักวิชาการจำนวนหนึ่ง
ทำการศึกษาถึงสถานภาพของความรู้ด้านธุรกิจชุมชนใน 5 ประเด็น ได้แก่

- 1.1.1 แนวคิด และระบบคิดเรื่องธุรกิจชุมชน
- 1.1.2 สำรวจเบื้องต้นใน กลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่ทำงานด้านธุรกิจชุมชน (Profile studies)
- 1.1.3 นโยบาย มาตรการต่อการทำธุรกิจชุมชน
- 1.1.4 ภาพรวมการเติบโตของธุรกิจเอกชนที่มีผลต่อการทำธุรกิจชุมชน
- 1.1.5 กรณีตัวอย่างธุรกิจชุมชนในต่างประเทศ

โดยคาดหวังว่าองค์ความรู้ในประเด็นศึกษาดังกล่าว
จะเป็นพื้นฐานในการจุดประกายความคิดให้เกิดในหมู่ผู้เกี่ยวข้องในทุก ๆ ส่วน
ในขณะเดียวกันได้ผลักดันให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชนท้องถิ่น
ส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างเหมาะสม

เพื่อเป็นการประสานงานและอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินการศึกษาดังกล่าว
และงานวิจัยที่จะมีขึ้นต่อไปให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนเป็นการสนับสนุนงานของ สกว.
ในการบริหารจัดการและติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มโครงการ
ก็ช่วยให้สามารถมองเห็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาธุรกิจชุมชนซึ่งยังต้องการการค้นหาคำตอบอย่างชัดเจนให้มากขึ้น เพื่อสร้างให้เกิดเป็นองค์ความรู้ชุดใหญ่ ที่มีพลังในการพัฒนา จึงเห็นสมควรให้มี
“คณะผู้ประสานงาน” (facilitator) ของกลุ่มโครงการวิจัยธุรกิจชุมชน
โดยมีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างนักวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแลให้การสนับสนุนกลุ่มนักวิจัย
โดยสร้างบรรยากาศให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชนท้องถิ่น
เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ (synthesis)
ให้เกิดบทสรุปของขอบเขตงานวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจชุมชนที่มีความชัดเจน ลึกซึ้ง และครอบคลุม
ทั้งในเชิงนโยบาย เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น
รวมถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในประเด็นของ วิถีวิทยา กระบวนการวิจัย และบทบาทของฝ่ายต่าง ๆ
ในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการกระตุ้นและประสาน ให้นักวิจัยที่ทำงานด้านธุรกิจชุมชนซึ่งกระจัดกระจายอยู่
ได้เข้ามามีส่วนในการทำงานร่วมกันมากขึ้น ในลักษณะที่เป็นเครือข่าย

1.2 ขอบเขตของงาน

- 1.2.1 ดำเนินการประสานงานระหว่างนักวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. ทั้ง 5 โครงการ และ
หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- 1.2.2 จัดโปรแกรมการเยี่ยมพื้นที่ที่มีเนื้อหาของการทำงานด้านธุรกิจชุมชนทั้ง 4 ภาคของประเทศ โดยจะมีทั้งการเยี่ยมชมและจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนในพื้นที่เหล่านั้น เพื่อศึกษาทำความเข้าใจกับกระบวนการและเนื้อหาธุรกิจชุมชนในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป รวมถึงกระตุ้น แสวงหา และเชิญชวนนักวิจัยในท้องถิ่นเหล่านั้นให้เข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย
- 1.2.3 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจและนำเสนอรายงานความก้าวหน้าในการศึกษา สถานภาพองค์ความรู้ด้านธุรกิจชุมชน
- 1.2.4 จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่าง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย และผู้ใช้ผลงานวิจัย เพื่อกำหนด ขอบเขตของการวิจัยด้านธุรกิจชุมชน อย่างชัดเจน สึกซึ่ง และครอบคลุม
- 1.2.5 พัฒนาและขยายเครือข่ายนักวิจัยในชุดโครงการ และผู้สนใจ โดยการจัดประชุมสัมมนาหรือ การออกจดหมายข่าว เป็นต้น
- 1.2.6 จัดทำรายงานความก้าวหน้าเมื่อครบ 6 เดือน และสรุปผลงาน เสนอต่อ สกว.
- 1.2.7 จัดทำฐานข้อมูลบุคลากร และเอกสารอ้างอิง ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มงานวิจัยธุรกิจชุมชน

1.3 องค์กรและคณะผู้ประสานงาน

รับผิดชอบโดย สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา โดยคณะผู้ประสานงานหลักประกอบด้วย

1.3.1 คุณทรงพล เจตนาวณิชย์	ผู้อำนวยการสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
1.3.2 คุณพรธิดา ทาเจริญศักดิ์	บริษัท ร่วมทุนชนบท จำกัด
1.3.3 คุณประจักษ์ ยกย่อง	บริษัท ร่วมทุนชนบท จำกัด

1.4 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

6 เดือน (1 ธันวาคม 2539 - 31 พฤษภาคม 2540)

1.5 การดำเนินงาน

- 1.5.1 จัดทีมประสานงาน
- 1.5.2 ประสานงานระหว่างนักวิจัยทั้ง 5 โครงการ และ สกว. ในเรื่องของการพัฒนาโครงการ การอนุมัติโครงการ และการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดเวทีเพื่อ สร้างกระบวนการความเชื่อมโยงของประเด็นวิจัย ระหว่างโครงการวิจัยทั้ง 5 โครงการดังกล่าว
- 1.5.3 จัดเยี่ยมพื้นที่ศึกษาด้านธุรกิจชุมชนใน 4 ภาค และเปิดเวทีเสวนาในพื้นที่ เพื่อพัฒนาประเด็น วิจัยต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายนักวิจัย
- 1.5.4 ติดตามความก้าวหน้าของโครงการศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ด้านธุรกิจชุมชนทั้ง 5 โครงการ
- 1.5.5 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรายงานความก้าวหน้า เสนอผลงานวิจัยในช่วง 6 เดือน
- 1.5.6 จัดประชุมร่วมระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย นักพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น และ สกว. เพื่อ สร้างกรอบและแนวทางการวิจัยด้านธุรกิจชุมชน ที่ครอบคลุมและชัดเจนในระดับประเทศ
- 1.5.7 พัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน และการจัดทำจดหมายข่าว

(ดูรายละเอียดตามแผนและระยะเวลาดำเนินงานในหน้า 3-4)

แผนและระยะเวลาการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา (39-40)	สถานที่	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. จัดตั้งทีมประสาน	ต้นธันวาคม	สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	- ทีมประสานงาน 3 คน
2. ประสานงานระหว่างนักวิจัยทั้ง 5 โครงการ และ สกว. ในเรื่องของการพัฒนาโครงการ การอนุมัติโครงการ และการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดเวทีเพื่อสร้างกระบวนการความเชื่อมโยงของประเด็นวิจัย ระหว่างโครงการวิจัยทั้ง 5 โครงการ ดังกล่าว	ต้นธันวาคม	1.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 4.มหาวิทยาลัยขอนแก่น 5.สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	- โครงการวิจัยทั้ง 5 โครงการ ได้รับการอนุมัติการสนับสนุนจาก สกว. - เกิดการเชื่อมโยงด้านการใช้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันระหว่างโครงการวิจัย
3. การประชุมปฏิบัติการว่าด้วยแนวทางการประสานงานและกลุ่มโครงการวิจัย	ธันวาคม	ยังไม่ได้ระบุ	- ผู้เข้าร่วมประชุม (นักวิจัย/ที่ปรึกษาโครงการ/ทีมประสาน/สกว.) ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - แนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมของทุกฝ่าย - บทบาทของทีมประสานงานที่เหมาะสม - ปรับแนวทางการพัฒนาวิธีการวิจัยและกระบวนการวิจัยที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้ได้ผลงานต่อผู้ใช้ประโยชน์โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นนำไปใช้ได้จริง - นักวิจัยรับทราบแผนการดำเนินงาน และขอบเขตการทำงานของทีมประสานงาน (ทั้งนี้ให้ระบุไว้ในสัญญาการให้ทุนวิจัยทุกโครงการ)
4. ออกเยี่ยมโครงการธุรกิจชุมชน รวมทั้งติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนงานธุรกิจชุมชนและเปิดเวทีเสวนาในพื้นที่	ธันวาคม ถึงกุมภาพันธ์	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้	- เปิดเวทีเสวนา ให้ชุมชนและองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - รวบรวมประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยต่อไป - กระตุ้น และค้นหาวิจัยในพื้นที่ รวมถึงขยายเครือข่ายนักวิจัย

5. การประชุมปฏิบัติการ เพื่อ - นำเสนอผลการดำเนินการวิจัยในช่วง 6 เดือนแรก - เปิดเวทีเสวนา - ประเมินผลการวิจัยทุกโครงการ - รายงานผลการดำเนินงานของ ทีมประสานงานในช่วง 6 เดือนแรก	พฤษภาคม	ยังไม่ได้ระบุ	- รายงานความก้าวหน้าของโครงการและความเชื่อมโยงกับโครงการอื่นๆ - การปรับปรุงกรอบและแนวทางการวิจัยต่อเนื่อง - องค์แห่งความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของทีมประสานงาน วิธีการและกระบวนการบริหารกลุ่มโครงการวิจัย
6. การประชุมปฏิบัติการเพื่อกำหนดกรอบการวิจัยและพัฒนาธุรกิจชุมชน	พฤษภาคม	ยังไม่ได้ระบุ	- ผู้เข้าร่วมประชุม (นักวิจัย นักพัฒนา สกว. นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ) ร่วมแสดงความคิดเห็น - ได้กรอบและประเด็นวิจัยที่รอบด้าน
7. พัฒนาฐานข้อมูล (จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของโครงการ)	ตั้งแต่ธันวาคม	สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	- ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารอ้างอิง กรณีตัวอย่าง และทรัพยากรบุคคลอันได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษาโครงการ นักวิจัย นักพัฒนา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
8. ออกจดหมายข่าว	รายเดือน ตั้งแต่ธันวาคม	สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	- รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ * สรุปกิจกรรมของโครงการวิจัยและทีมประสาน * ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย * กำหนดการประชุม สัมมนา และเยี่ยมเยือนโครงการธุรกิจชุมชน * การเชิญชวนให้เสนอโครงการวิจัย - พัฒนาและขยายเครือข่ายนักวิจัย

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัด

ภายใต้กรอบเวลา 6 เดือน คาดหวังว่าจะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.6.1 โครงการวิจัย

- ทุกโครงการสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามระยะเวลาที่กำหนด
 - ทุกโครงการสามารถรายงานความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขได้
 - ผลงานการวิจัยมีคุณภาพและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม
 - เกิดการพัฒนาของนักวิจัย วิธีการและกระบวนการทำงาน รวมถึงเครือข่ายของนักวิจัย
- อันมีตัวชี้วัด ดังนี้
- * ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย
 - * สามารถประสานให้หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมงานตามระดับที่เหมาะสม
 - * บุคลากรทุกฝ่ายมีทัศนคติที่ดีต่อทีมประสานงานและ สกว.

1.6.2 ทีมประสานงาน

- ☞ สามารถพัฒนาประเด็นงานวิจัยด้านธุรกิจชุมชนใหม่ๆ ได้
- ☞ ก่อให้เกิดนักวิจัยด้านชุมชนศึกษารุ่นใหม่ที่มีคุณภาพสูง
- ☞ ก่อให้เกิดเจ้าหน้าที่ประสานรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพสูง
- ☞ สามารถรวบรวมและสรุปกรอบ แนวทาง และประเด็นของการศึกษาวิจัยด้านธุรกิจชุมชนที่มีความครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบด้าน
- ☞ ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษาของธุรกิจชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ
- ☞ ทรัพยากรบุคคล เอกสารสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ☞ มีจดหมายข่าวของกลุ่มโครงการวิจัยด้านธุรกิจชุมชนออกอย่างสม่ำเสมอ
- ☞ เนื้อหาที่มีคุณภาพสูง เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- ☞ มีการก่อเกิดและขยายตัวของเครือข่ายนักวิจัยและบุคลากรจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

รายงานผลการดำเนินงาน

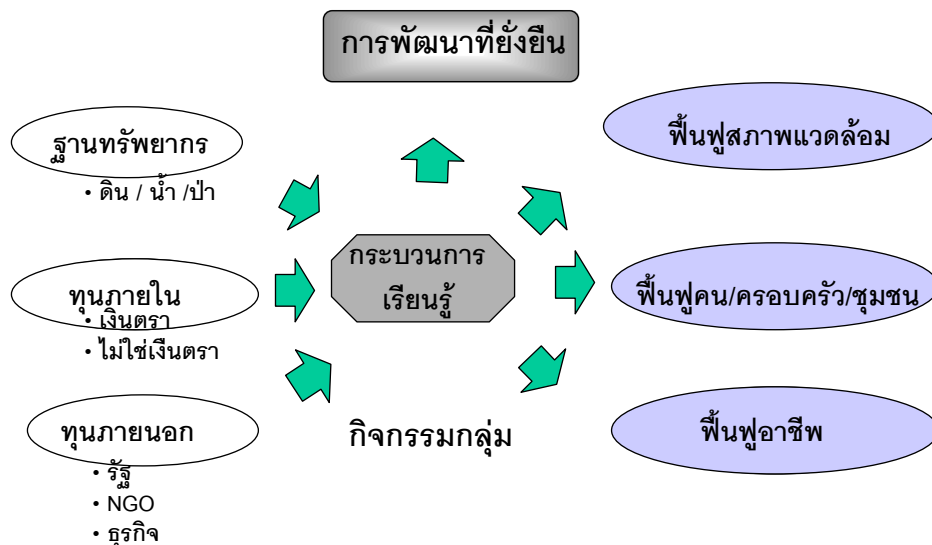
2.1 การพัฒนากรอบความคิดและแนววิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาคนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชน โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสมรรถนะของคนและชุมชน ให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยมีความเชื่อมั่นว่า หากชุมชนเข้มแข็งแล้วชุมชนจะสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ รวมทั้งช่วยกันปกป้องและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาแล้วจะก่อให้เกิดพลังหนุนเสริมและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาองค์กรชุมชนได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนภายในองค์กรชุมชนนั้น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีสติปัญญารู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดวิถีชีวิต คุณภาพชีวิต และอนาคตของตนเองได้ตามอัตภาพของแต่ละชุมชน การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้ต้อง**มีการรวมกลุ่ม** ทั้งที่เป็นทางการ (เช่น อบต. กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์) และไม่เป็นทางการ (เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มธนาคารข้าว ฯ ล ฯ และเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่าย ลุ่มน้ำ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายชาวประมงขนาดเล็ก ฯ ล ฯ) โดยองค์กรชุมชนเหล่านี้ต้องมีวิสัยทัศน์ มีการรวมตัว มีการเรียนรู้ มีการจัดการกลุ่มที่เข้มแข็ง มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีธรรมะ ซึ่งกระบวนการกลุ่มนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกันของผู้เข้าร่วมกระบวนการ เพราะการรวมกลุ่มทำให้เกิดการระดมสมองในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มหรือองค์กรชุมชนต่าง ๆ จะมีกระบวนการเรียนรู้ได้นั้น ต้องมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องไปในระยะยาว โดยสมาชิกจะมีโอกาสเรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมอะไรก็ได้ ตัวกิจกรรมหรือตัวสินค้าเป็นเพียงแบบฝึกหัดของกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้เขา คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนใด ๆ จะมีความเข้มแข็งหรือไม่อาจจะพิจารณาได้จาก **คุณภาพของคน** ซึ่งได้แก่ผู้นำและสมาชิก (ระบบคิด จิตสำนึก ธรรมะ วิสัยทัศน์ ทักษะ ความรู้ความสามารถ ภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ) **ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ** (ดิน น้ำ ป่า) **ทุนและการจัดการทุนของชุมชน** (ทั้งทุนที่เป็นตัวเงิน และทุนที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ทุนแห่งชีวิต ทุนทางสังคม ฯ ล ฯ) และ **กิจกรรมส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน**

เศรษฐกิจชุมชน หรือ community economy นั้นหมายความว่า ระบบความสัมพันธ์ของฐานทรัพยากร (ดิน น้ำ ป่า ฯ ล ฯ) ระบบการผลิต ระบบการบริโภค ระบบการจัดการทุน (ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน) อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอาศัยกิจกรรมกลุ่มเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อม/คน/ครอบครัว/ชุมชนและอาชีพ เพื่อช่วยยกระดับความกินดีอยู่ดีและการทำมาค้าขายของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน ซึ่งนอกจากเรื่องของปัจจัย 4 อันเป็นเรื่องของความจำเป็นขั้น พื้นฐานแล้วยังรวมถึงเรื่องของวัฒนธรรมประเพณี และสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นความหมายของเศรษฐกิจชุมชนจึงกว้างขวางครอบคลุมวิถีชีวิตของชุมชนทั้งหมด หากชุมชนใดก็ตามที่มีเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งก็หมายถึงความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชนนั้นด้วย

เศรษฐกิจชุมชนและธุรกิจชุมชน

"ทุน" จะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการทำกิจกรรม เพราะหากองค์กรชุมชนไม่มีทุนก็ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ ทุนมีทั้งที่ได้รับจากภายนอก เช่น จากการสนับสนุนของธุรกิจเอกชน NGO หรือหน่วยงานรัฐ และจากภายในชุมชนเอง ซึ่งมีหลายลักษณะ ได้แก่ ทุนวัฒนธรรม ทุนทรัพยากรบุคคล อันหมายถึงปราชญ์ชาวบ้าน และทุนเงินตรา เช่น จากการดำเนินกิจกรรมการออมทรัพย์ หรือการทำธุรกิจชุมชน เช่น การทำร้านค้าชุมชน การรวมกลุ่มกันทำการค้าขายเพื่อผลการเกษตรและปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เป็นต้น การทำ ธุรกิจชุมชนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดการทุนของชุมชน เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน โดยคนของชุมชน โดยมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การใช้ทุนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสวัสดิการสังคม การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การฟื้นฟูอาชีพ การพัฒนาคน ชุมชน สังคม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย ซึ่งก็คือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ธุรกิจชุมชนเป็นเพียงเครื่องมือ(Mean) ที่นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน(End). ธุรกิจชุมชนนั้น เกิดขึ้นมาเพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ในการจัดการทุน การสร้างทุนให้พออกทุน แล้วนำทุนนั้นไปสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ และเมื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ชุมชนก็เข้มแข็ง กระบวนการในการเสริมสร้างเข้มแข็งแก่ชุมชนนั้น จะก่อให้เกิดการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การฟื้นฟูจิตวิญญาณของคน ชุมชน และสังคม รวมถึงการฟื้นฟูอาชีพไปพร้อม ๆ กันด้วย ทำให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งขึ้น

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จและล้มเหลวของธุรกิจชุมชน

ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับ คุณภาพของแรงงาน ที่ดิน วัตถุดิบ เทคโนโลยี ความรู้ความสามารถ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการ การตลาด ฯ ล ฯ ธุรกิจชุมชนจะเข้มแข็งได้ ต้องพิจารณาถึงระดับการมีอำนาจควบคุมเหนือปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ หากชุมชนสามารถพัฒนาทำธุรกิจของตัวเอง ในพื้นที่ของตัวเอง โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ใช้คน-แรงงานของชุมชน ใช้ทุนของชุมชนเอง ใช้ภูมิปัญญาที่

ไม่สลับซับซ้อนในการผลิตและการจัดการ โดยอาศัยตลาดในชุมชนท้องถิ่นใกล้เคียงหรือตลาดเครือข่ายเป็นหลัก โดยเน้นการพึ่งตนเองและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด เมื่อมีความเข้มแข็งระดับหนึ่งแล้วจึงขยายตัวสู่ภายนอก ชุมชนก็มีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จสูงในการทำธุรกิจชุมชน อย่างไรก็ตามเรามักจะพบว่าที่ผ่านมาชุมชนเป็นแต่เพียงผู้ขายแรงงานเสียเป็นส่วนใหญ่ และมักจะอพยพออกมาทำงานในเขตหัวเมืองใหญ่ๆ ห่างไกลบ้านเกิดหรือชุมชนของตนเอง ซึ่งยังผลให้เกิดปัญหาการอพยพแรงงาน ปัญหาสังคม ปัญหาครอบครัวและการล่มสลายของชุมชนตามที่ได้รับทราบกันทั่วไป

ในปัจจุบันรัฐบาลและองค์กรธุรกิจบางแห่ง ได้พยายามที่จะส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทมากขึ้น อุตสาหกรรมเหล่านั้น(เช่น อุตสาหกรรมทำรองเท้า ของบริษัทรองเท้าบาจาซึ่งทำร่วมกับสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน PDA , การส่งเสริมการทำธุรกิจปั้มน้ำมันของบริษัทบางจากฯ) แม้ว่าจะเอื้อประโยชน์ให้กับคนในชนบทมากขึ้นก็ตาม แต่ก็มิใช่อุตสาหกรรมชนบทหรือธุรกิจชุมชนในความหมายที่กล่าวถึงข้างต้น

ระดับของการมีอำนาจควบคุมของชุมชน

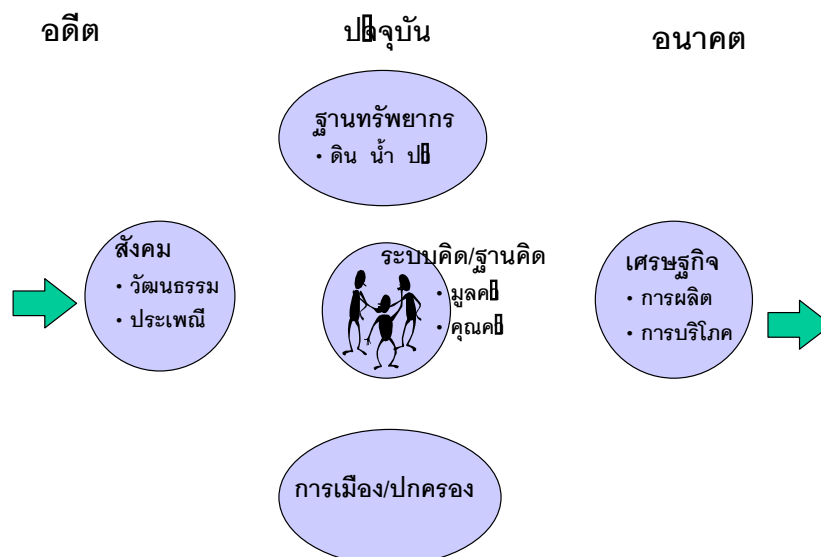
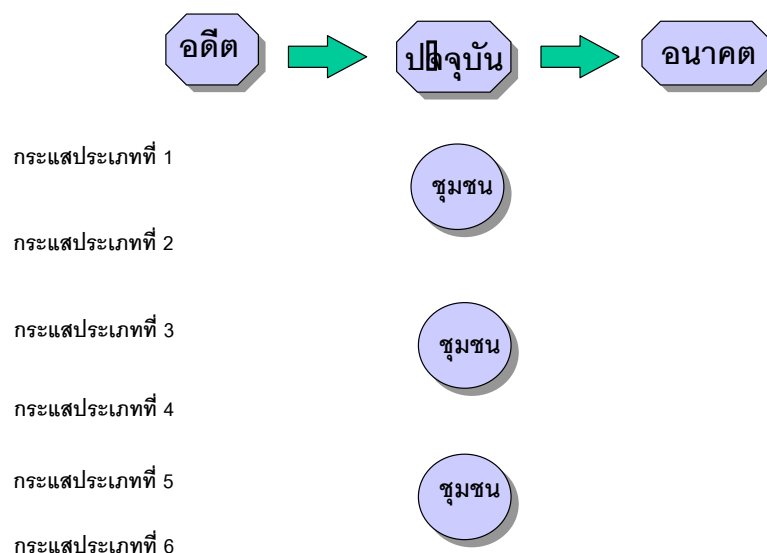
เนื้อหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

	อุตสาหกรรม	อุตสาหกรรมสู่ ชนบท	อุตสาหกรรม/ ธุรกิจของชุมชน
• วัตถุดิบ			
• แรงงาน			
• ทู่น			
• เทคโนโลยี / ภูมิปัญญา			
• ตลาด			
• การจัดการ			
• สถานที่ตั้ง			

ในการศึกษาวิจัยธุรกิจชุมชนนั้นเราควรจะวางกรอบการศึกษาให้ครอบคลุมธุรกิจชุมชนทุกประเภท เพื่อจะได้วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของธุรกิจชุมชนประเภทต่างๆอย่างรอบด้าน โดยคำนึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านทั้งปัจจัยระดับมหภาคและระดับจุลภาค

ในระดับมหภาค อาจพิจารณาจำแนกชุมชนและธุรกิจชุมชนแต่ละประเภทได้ โดยแบ่งตามลักษณะทางกายภาพหรือพื้นที่ (ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท)หรือแบ่งตามศาสนา (ชุมชนอิสลาม ชุมชนชาวพุทธ ฯลฯ) หรือแบ่งตามกลุ่มอาชีพ (ชุมชนชาวเขา ชุมชนชาวประมง ฯลฯ) หรือแบ่งตามวัฒนธรรมประเพณี โดยศึกษาว่าชุมชนและธุรกิจชุมชนนั้นอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของอะไรบ้างทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต กระแสนั้นคืออะไร? เปลี่ยนแปลงอย่างไร? กระทบต่อชุมชนอย่างไร? กระทบต่อฐานคิดระบบคิดของระดับปัจเจกและระดับชุมชนอย่างไร? ชุมชนมีการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นอย่างไร? กระแสนั้นอาจเกิดขึ้นในอดีตและสิ้นสุดลงแล้ว กระแสที่เกิดขึ้นในอดีตและยังต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน กระแสที่เกิดขึ้นในอดีต ต่อเนื่องมาในปัจจุบัน และยังส่งต่อไปในอนาคต หรือกระแสที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ฯ ล ฯ กระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้แก่กระแสการเปลี่ยนแปลงของฐานทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของ

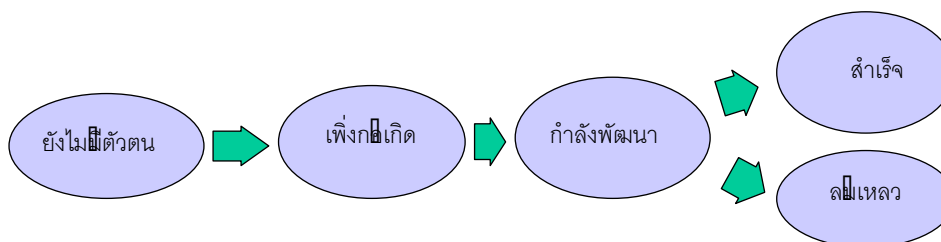
เทคโนโลยี กระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ กระแสการเปลี่ยนแปลงการศึกษาหรือการเรียนรู้ของสังคม กระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง/การปกครอง และกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ฯ ล ฯ ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน และมีผลกระทบต่อชุมชน ทั้งในเรื่องระบบคุณค่า และระบบมูลค่า

ระดับจุลภาค เราจะมาถอยเบาะมองการศึกษาแบบ ๔ แนวทาง **แนวทางแรก**แบบการศึกษาโดยเอาพื้นที่เป้าหมายเป็นตัวตั้ง พื้นที่ดังกล่าวอาจจะเป็นหมู่บ้าน กลุ่มจังหวัด ฯ ล ฯ โดยจะศึกษาศักยภาพของพื้นที่และโอกาสในการพัฒนาธุรกิจชุมชนหรืออุตสาหกรรมชุมชนในฐานะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตในพื้นที่นั้นๆ **แนวทางที่สอง**จะศึกษากรณีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของธุรกิจชุมชนในรูปแบบต่างๆ โดยจะ

พิจารณาในประเด็นของเงื่อนไขของการก่อเกิด แนวความคิดของชุมชนในการทำธุรกิจชุมชน พัฒนาการ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ทำให้ธุรกิจชุมชนประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว การเกิดขึ้นของเครือข่าย ฯลฯ บทเรียนเหล่านี้จะทำให้เราสามารถกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจชุมชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กรอบในการวิเคราะห์การพัฒนาการของธุรกิจชุมชน

1. ความหมายของ เศรษฐกิจชุมชน การพึ่งตนเอง ความยั่งยืน ความสมดุล
2. เป็นธุรกิจ ของ ชุมชน เพื่อ ชุมชน โดย ชุมชน ?
3. ตัวชี้วัด ของโอกาส(ศักยภาพ)และพัฒนาการ (ทรัพยากร ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญา ภูมิปัญญาภายใน / ภายนอก

การพัฒนาตามเงื่อนไข เวลา

ชุมชน	ปีที่ 1	ปีที่ 10	ปีที่ 15	ปีที่ 20
กรณีศึกษาที่ 1	➡	➡	➡	➡
กรณีศึกษาที่ 2				
กรณีศึกษาที่ 3				
กรณีศึกษาที่ 4				

1. มี Development path หรือไม่? แบบ Stage การพัฒนาได้หรือไม่? ตัวชี้วัด?
2. กลยุทธ์ในการพัฒนาของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ?
3. จะขยายผลอย่างไร ? เครือข่าย ? หนทาง ? ทำให้งอกขึ้น? ทำให้งอกแข็ง ?

งานวิจัยเรื่องเศรษฐกิจชุมชนและธุรกิจชุมชน

เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญของ สกว. และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน โดยมีเป้าหมายที่จะศึกษาถึง **สถานภาพปัจจุบัน สภาพที่ควรจะเป็น และวิธีการ** ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปในทิศทางที่เหมาะสม รวมทั้งให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จและล้มเหลวในการทำธุรกิจชุมชน ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของหน่วยงานนั้น ๆ ได้ และก่อให้เกิดกลไกของความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในส่วนของภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และชาวบ้าน โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือนำร่อง

2.2 การพัฒนากลไกในการบริหารงานวิจัย

เนื่องจากเนื้อหาของงานด้านเศรษฐกิจชุมชน มีความสลับซับซ้อน และเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับทุกฝ่ายในสังคม การจะศึกษาและทำความเข้าใจได้อย่างครบถ้วนในทุกมิตินั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติในหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งความร่วมมือทางวิชาการในเชิงสหวิทยาอย่างครบถ้วนทั้งกระบวนการ ตั้งแต่ขั้นตอนของการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปจนถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเพื่อให้ผลของการวิจัยเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สกว.จึงได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งทีมประสานงานกลุ่มโครงการวิจัยเศรษฐกิจชุมชนขึ้น โดยมีมุ่งหวังให้มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ คือ

- การผลักดันให้เกิดงานวิจัยที่ก่อให้เกิด**องค์ความรู้ใหม่** และภาคีต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ทั้งองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ
- สร้าง**เครือข่ายนักวิจัย** และชุมชนนักวิจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน
- สร้าง**ความร่วมมือในเชิงวิชาการ**ระหว่างองค์กรชุมชนกับนักวิจัยจากสถาบันการศึกษาในทุกระดับ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สร้าง**ความร่วมมือในเชิงพหุภาคี** ในการพัฒนางานวิจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน

งานวิจัยของกลุ่มโครงการวิจัยเรื่องเศรษฐกิจชุมชน

สกว. และทีมประสานงานกลุ่มโครงการวิจัยเรื่องเศรษฐกิจชุมชน ได้จัดให้มีการระดมความคิดและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย NGOs และผู้เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนองค์กร/หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน เพื่อคิดหาแนวทางความร่วมมือ ตลอดจนการตั้งโจทย์/ประเด็นวิจัย โดยเห็นว่าในขั้นเริ่มต้น ควรให้มีการศึกษาวิจัยเบื้องต้นเพื่อให้เห็นภาพรวมของธุรกิจชุมชนในภาพกว้างก่อน จึงได้เกิดโครงการศึกษาวิจัยเบื้องต้น 6 โครงการ และทีมประสานโครงการวิจัย 1 ทีม ประกอบด้วย

ชื่อโครงการ	หัวหน้าทีมวิจัย/องค์กร
1. รายงานการสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับธุรกิจชุมชน	รศ.ปาริชาติ วลัยเสถียร ม.ธรรมศาสตร์
2. การศึกษาเบื้องต้นเรื่องนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการทำธุรกิจชุมชน	รศ. ปาริชาติ วลัยเสถียร ม.ธรรมศาสตร์

ชื่อโครงการ	หัวหน้าทีมวิจัย/องค์กร
-------------	------------------------

3. การศึกษาเรื่องมิติใหม่ของธุรกิจชุมชนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม	นายพิทยา ว่องกุล สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
4. การวิจัยผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อการทำธุรกิจชุมชน	รศ.ดร.สุปรียา ควรเดชะคุปต์ ม.เกษตรศาสตร์
5. ภูมิภาคนิยมกับผลกระทบต่ออุตสาหกรรมชุมชนของไทย	รศ.ดร.สมภพ มานะรังสรรค์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. การศึกษาความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจชุมชน	ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ทีมประสานงานกลุ่มโครงการวิจัยเรื่อง	นายทรงพล เจตนาวณิชย์ สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

2.3 กิจกรรมและการดำเนินงานของทีมประสาน

2.3.1 กิจกรรมการดำเนินงาน

2.3.1.1 การประสานงานระหว่างนักวิจัยทั้ง 6 โครงการและสกว.

ทีมประสานได้ประสานงานกับหัวหน้าโครงการวิจัยทั้ง 6 โครงการและ สกว. ในการพัฒนาโครงการ โดยการจัดประชุมร่วมกันระหว่างนักวิจัย สกว. และทีมประสาน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในทิศทางและกรอบการวิจัยเบื้องต้น รวมทั้งการเชื่อมโยงประเด็นวิจัยระหว่างโครงการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2540 (ดูเอกสารภาคผนวก 1.1-1.4) จนกระทั่งโครงการต่างๆได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสกว. ตามลำดับดังนี้

เริ่มดำเนินการ

(1) โครงการการสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับธุรกิจชุมชน	1 พ.ย. 2539 - 30 พ.ย. 2539
(2) โครงการศึกษาเรื่องมิติใหม่ของธุรกิจชุมชนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคม	10 ธ.ค. 2539 - 9 ส.ค. 2540
(3) โครงการศึกษาเบื้องต้นเรื่องนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการทำธุรกิจชุมชน	20 ธ.ค. 2539 - 9 มิ.ย. 2540
(4) โครงการศึกษาภูมิภาคนิยมกับผลกระทบต่ออุตสาหกรรมชุมชนของไทย	30 เม.ย. 2539 - 9 ต.ค. 2540
(5) โครงการวิจัยผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อการทำธุรกิจชุมชน	1 พ.ค. 2539 - 1 พ.ย. 2540
(6) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจชุมชน	1 ส.ค. 2539 - 1 พ.ย. 2540

ในการนี้ทางทีมประสานได้นำเสนอให้กลุ่มโครงการวิจัยได้รับทราบถึงบทบาท หน้าที่ขอบเขตในการทำงาน ความคาดหวัง และแผนการดำเนินงานของทีมประสานตามรายละเอียดในบทที่ 1 ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจร่วม ในการทำงานเป็นทีม

2.3.1.2 การออกเยี่ยมโครงการธุรกิจชุมชน การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่สนับสนุนธุรกิจชุมชน

เนื่องจากการทำงานในช่วงแรกของทีมประสานมุ่งเน้นที่จะพัฒนาประเด็นวิจัยให้ตอบสนองต่อผู้ใช้ประโยชน์ (Users) ทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และหน่วยงานปฏิบัติที่สนับสนุนธุรกิจชุมชน ดังนั้นทีมประสานจึงพยายามทำความเข้าใจกับความต้องการการสนับสนุนงานวิจัยของหน่วยงานต่างๆ เหล่านั้น รวมทั้งรูปแบบของธุรกิจชุมชนที่หน่วยงานเหล่านั้นได้ดำเนินการอยู่บ้างแล้ว โดยเฉพาะหน่วยงานของภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ขณะเดียวกันทีมประสานได้พยายามจัดสรรเวลาในการลงพื้นที่เพื่อศึกษา โครงการธุรกิจชุมชนที่ดำเนินโดยองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่น่าสนใจบางแห่งดังนี้

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
30 กันยายน 2539	เข้าร่วมสัมมนาเรื่อง “การพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ที่ มหาวิทยาลัยสุรนารี จ.นครราชสีมา	ภาคผนวก 2.1
20 ตุลาคม 2539	ดูงานธุรกิจการเลี้ยงโคนม การรวบรวมนํ้านมดิบ และการแปรรูปนํ้านมดิบของสหกรณ์โคนม อำเภอยะปริงการ จ.เชียงใหม่	ภาคผนวก 2.2
30 มกราคม 2540	หารือแนวทางความร่วมมือกับสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน ที่ สกว.	ภาคผนวก 2.3
31 มกราคม 2540	หารือแนวทางความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ สกว.	ภาคผนวก 2.4
4 กุมภาพันธ์ 2540	เข้าร่วมสัมมนาเรื่อง “บทบาทของธุรกิจชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม” ที่ จ.ขอนแก่น	ภาคผนวก 2.5
10 มีนาคม 2540	หารือแนวทางความร่วมมือกับกรมการค้าภายใน ที่ สกว.	ภาคผนวก 2.6
9 พฤษภาคม 2540	เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมผู้ถือหุ้นของ บริษัทร่วมทุน-ไชยพัฒนาก่อสร้าง จำกัด อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ	ภาคผนวก 2.7
16 พฤษภาคม 2540	เข้าร่วมประชุมกรรมการบริษัทเครือข่ายผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช	ภาคผนวก 2.8
17 พฤษภาคม 2540	เข้าร่วมสัมมนาเรื่อง “ธุรกิจ-อุตสาหกรรมชุมชน ในยุทธศาสตร์ใหม่ของชุมชนภาคใต้” ที่ จ.สงขลา	ภาคผนวก 2.9

2.3.1.3 การจัดเวทีเพื่อแสวงหาความร่วมมือและพัฒนารอบจอทีวีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงในการสนับสนุนงานพัฒนาและกำหนดนโยบาย รวมทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศวิชาการ ให้นักวิจัยที่กำลังทำวิจัยธุรกิจชุมชนและนักวิจัยอื่นๆ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับปฏิบัติ ทีมประสานจึงได้ใช้กลยุทธ์การจัดประชุมโดยเชิญหน่วยงานหลักที่ทำเรื่องธุรกิจชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนมาเสนอผลการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ เพื่อจะได้ทราบภาพรวมของสถานการณ์ในแต่ละเรื่องมีใครทำอยู่บ้าง มีความเป็นมาอย่างไร ทำไปถึงไหน มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีบทเรียนหรือเงื่อนไขของความสำเร็จและล้มเหลวอะไรบ้าง งานวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาควรมีลักษณะอย่างไร และมีประเด็นอะไรที่ควรทำวิจัย ฯ ล ฯ กิจกรรมที่ทีมประสานได้ดำเนินการไปแล้วมีดังนี้

วัน/เดือน/ปี	จัดประชุมเรื่อง	หมายเหตุ
26 กุมภาพันธ์ 2540	การดำเนินงานธุรกิจชุมชนของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน	ภาคผนวก 3.1
2 เมษายน 2540	ร้านค้าชุมชน	ภาคผนวก 3.2

2.3.1.4 การสร้างเครือข่ายงานวิจัยด้านธุรกิจชุมชน

เนื่องจากงานธุรกิจชุมชนมีอยู่ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ มีรูปแบบและพัฒนาการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละภาค การบริหารงานวิจัยที่จะไปสนับสนุนงานธุรกิจของชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ทีมประสานงานฯ จะทำโดยลำพังนั้นคงจะประสบผลสำเร็จได้ยาก จึงมีกลยุทธ์ที่จะอาศัยสถาบันการศึกษาและนักวิจัยรวมทั้งผู้ที่สนใจทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนในแต่ละภูมิภาค ช่วยกันสร้างเครือข่ายงานวิจัยด้านธุรกิจชุมชนขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิด

- (1) เครือข่ายความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านธุรกิจชุมชน
- (2) โจทย์วิจัยที่มีความเห็นร่วมกันว่าจะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง
- (3) ความร่วมมือของนักวิจัยระดับภาคในการพัฒนางานวิจัยด้านธุรกิจชุมชนที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ทีมประสานฯ ได้แสวงหาความร่วมมือจากสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (สทพ.) สำนักงานคณะกรรมการการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ภาคอีสาน และสถาบันวิจัยและพัฒนา (RDI) มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดประชุมสัมมนาเพื่อระดมสมองกำหนดแนวทางในการสร้างเครือข่ายงานวิจัยด้านธุรกิจชุมชนขึ้นที่ RDI เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2540 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 30 คน ประกอบด้วยตัวแทนเกษตรกรหรือผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินด้านธุรกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้แทนจากภาครัฐ นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษาจากส่วนกลางและภูมิภาค (ดูรายละเอียดผลการสัมมนาในภาคผนวก 4.1)

2.3.1.5 การจัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการวิจัย

ตลอดการดำเนินงานของทีมประสานฯ ในช่วง 6 เดือน มีโครงการวิจัยที่แล้วเสร็จเพียง 1 โครงการ คือโครงการ “สำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับธุรกิจชุมชน” ซึ่งดำเนินการโดยคณะของ รศ. ปาริชาติ วลัยเสถียร และทีมประสานฯ ได้จัดสัมมนาเพื่อให้คณะวิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาต่อ สกว. และผู้ที่สนใจไปเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2540 ซึ่งสามารถสรุปผลการสัมมนาได้ในเอกสารภาคผนวก 5.1

และต่อมาเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2540 ได้ร่วมมือกับทีมประสานฯ ที่มารับช่วงต่อในระยะที่ 2 (Phase 2) จัดประชุมนำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง “นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน” ให้ผู้สนใจซึ่งมีทั้งนักวิจัย หน่วยงานราชการ รับฟังและร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ดูรายละเอียดภาคผนวก 5.2)

2.3.1.6 การพัฒนาฐานข้อมูล

ทีมประสานฯ ได้พยายามที่จะรวบรวมฐานข้อมูล เกี่ยวกับนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ เอกสารผลการวิจัย และข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจชุมชน และธุรกิจชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนากรอบการวิจัยและเป็นข้อมูลข่าวสารเผยแพร่ให้กับนักวิจัยในกลุ่มโครงการ อย่างไรก็ตามกิจกรรมด้านนี้ยังไม่สามารถทำได้เท่าที่ควรเนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และเป็นเรื่องของการวางระบบของฐานข้อมูลที่ต้องคิดให้ละเอียดรอบคอบ อย่างไรก็ตามทีมประสานฯ ได้รวบรวมรายชื่อเอกสารที่เกี่ยวข้องบางส่วนไว้ในภาคผนวก 6.1-6.3

2.3.1.7 การออกจดหมายข่าว

เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการกลุ่ม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างทีมประสาน นักวิจัย และสกว. ทีมประสานได้วางแผนทำจดหมายข่าวเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกของกลุ่ม ข่าวสารที่จะเผยแพร่ในจดหมายข่าวได้แก่ กิจกรรมและความเคลื่อนไหวของโครงการวิจัยและทีมประสาน ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย กำหนดการประชุมสัมมนา เกี่ยวกับธุรกิจชุมชน ประกาศเชิญชวนให้นักวิจัยเสนอโครงการวิจัย ฯ ล ฯ

ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาทีมประสานสามารถออกจดหมายข่าวได้เพียง 1 ฉบับ (ดูตัวอย่างในภาคผนวก 7.1)

2.3.2 ผลที่ได้รับหรือเกิดขึ้นจากกระบวนการประสานงานวิจัย

2.3.2.1 กลไกการจัดการโครงการวิจัย ในระดับภาค

จากปัจจัยพื้นฐานด้านชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม ระบบคิด และฐานทรัพยากรของชุมชนในระดับภาคจึงมีความจำเป็นและสำคัญที่จะมีส่วนช่วยในการศึกษาวิจัย เกิดการระดมความคิดการสร้างนักวิจัยในระดับท้องถิ่น การประสานความร่วมมือ และการเชื่อมโยงนักวิชาการและสถาบันการศึกษาส่วนกลาง ภูมิภาค และชุมชน ที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดงานวิจัยที่ตรงกับความต้องการของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ทีมประสานได้เริ่มต้นวางเครือข่ายงานวิจัยที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมี RDI เป็นศูนย์กลาง

2.3.2.2 กลไกความร่วมมือจากองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรื่องธุรกิจชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งองค์กร/หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิจัย นักวิชาการ และองค์กรชาวบ้าน ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งมีความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อเสริมศักยภาพให้ธุรกิจชุมชน สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

งานวิจัยเรื่องธุรกิจชุมชน ได้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานที่ผ่านมาของแต่ละองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมทั้งการหาแนวทางการร่วมมือ ในรูปแบบของ **พหุภาคี** ตลอดจนการเสนอโจทย์/ประเด็นวิจัยที่ควรศึกษาเพื่อเพิ่ม ศักยภาพและพัฒนาธุรกิจชุมชนต่อไปในอนาคต ได้แก่ กรมการค้าภายใน กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน บริษัท บางจาก กรีนเนท จำกัด และองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนักวิจัยและนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และองค์กรชาวบ้าน ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านนโยบายของประเทศ

2.3.2.3 ข้อมูล เอกสาร บุคคล และข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

- 1) งานวิจัยที่มีอยู่
- 2) องค์กร/หน่วยงาน ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชาวบ้าน ฯลฯ
- 3) นักวิจัย นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ NGOs ฯลฯ
- 4) เอกสารและข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

(ตูยละเอียดในภาคผนวก 6.1-6.3)

2.3.2.4 ลักษณะงานวิจัยที่พึงปรารถนาที่ประมวลได้จากเวทีต่าง ๆ

- 1) เร็ว
- 2) ใช้ประโยชน์ได้ในเชิงนโยบาย
- 3) มีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย และเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- 4) งานวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของชุมชน (จุดอ่อน จุดแข็ง)
- 5) งานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาให้กับงานพัฒนา
- 6) งานวิจัยเพื่ออนาคต (งานวิจัยพื้นฐาน)
- 7) มีการวิเคราะห์ชุมชนเบื้องต้นในทุก ๆ ด้าน
(วัฒนธรรม องค์กรชาวบ้าน ความสัมพันธ์ ฯลฯ)
- 8) ช่วยเสริมงานพัฒนาจริง ๆ
- 9) ให้ชาวบ้านและผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ตั้งโจทย์การวิจัย
- 10) เน้นการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล)
- 11) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ชาวบ้านคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขเป็น เห็น
ความ
สำคัญองงานวิจัย และสามารถเป็นนักวิจัยได้เอง
- 12) มีความต่อเนื่อง
- 13) ให้ชาวบ้านได้รับทราบผลการวิจัยในรูปแบบใด ๆ หนึ่ง (งานวิจัย
ควรอ่านและเข้าใจง่าย)

2.3.2.5 ผู้ที่ควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย

- 1) ชาวบ้าน
- 2) นักพัฒนาเอกชน
- 3) นักวิชาการ
- 4) นักธุรกิจ
- 5) เจ้าหน้าที่รัฐ

2.3.2.6 ประเด็น/โจทย์วิจัยที่ประมวลมาจากเวทีต่าง ๆ

- 1) แนวทางการจัดตั้ง HUMAN DEVELOPMENT

FUND

- 2) ให้ตรวจสอบว่า “วัตถุประสงค์ร้านค้าชุมชน” เป็นไปได้จริงหรือไม่
- 3) ร้านค้าชุมชน และพฤติกรรมบริโภคของชุมชน
- 4) ปัญหาเชิงกฎหมาย และการจัดการเกี่ยวกับภาษี
- 5) ระบบการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนที่เหมาะสม
- 6) แนวทางในการบริหารเครือข่ายธุรกิจชุมชน (ร้านค้าชุมชน) ทั้งแนวตั้งและแนวนอน กลไกที่ยั่งยืน บทบาทของฝ่ายต่าง ๆ (พหุภาคี)
- 7) การสร้างจุดขายของธุรกิจชุมชน และ **BRAND NAME**
- 8) ผลกระทบของ **GLOBALIZATION** ต่อร้านค้าชุมชน
(ผลกระทบของระบบค้าปลีก/ขายส่ง และ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค)
- 9) แนวทางการพัฒนาความร่วมมือและการจัดตั้งศูนย์ขายสินค้าภาค
 - ศึกษาความเป็นไปได้ของตลาด
 - จำนวนจุดขายร้านค้าที่เหมาะสม
 - ระบบการขนส่ง (รสป.?)
 - ความต้องการสินค้าของชุมชน
- 10) สัมฤทธิ์ผลของร้านค้าชุมชนที่สนับสนุนโดยหน่วยงานของรัฐเปรียบเทียบกับร้านค้าชุมชนที่เกิดขึ้นโดยกระบวนการเรียนรู้ชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน
- 11) **Model** การสร้างเครือข่ายร้านค้าชุมชน เพื่อให้สามารถแข่งขันกับธุรกิจร้านค้าของเอกชน
- 12) ศักยภาพ/บทบาท ของร้านค้าชุมชนที่มีต่อชุมชน
- 13) รูปแบบความร่วมมือของธุรกิจเอกชนกับร้านค้าชุมชน
- 14) ข้อจำกัดของภาคราชการกับการส่งเสริมร้านค้าชุมชน
- 15) ผลกระทบของร้านค้าชุมชนที่มีต่อชุมชน
- 16) การประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐ มักจะมองเพียงปริมาณงานที่ได้ทำมากกว่าคุณภาพ ดังนั้นโครงการของรัฐที่สนับสนุนควรมีวิธีการผลการปฏิบัติงานแบบใหม่หรือไม่
- 17) ทีมงาน **Area - base** ควรเป็นอย่างไร (เป็นบุคคลที่มีความสามารถต่างกันหรือไม่)
- 18) การพัฒนาระบบเอกสารที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจร้านค้าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ให้เข้า กับพื้นฐานของคนยากจนได้อย่างไร
- 19) การประสานงานของหน่วยงานรัฐและเอกชนอย่างมีเอกภาพ จะมีแนวทางการปฏิบัติได้ อย่างไร
- 20) ระบบการบริหารจัดการแบบผสมผสานจะเป็นอย่างไร
- 21) แนวทางการสร้างเครือข่ายของร้านค้าชุมชนทั้งในเมืองและชนบทจะเชื่อมโยงอย่างไร
- 22) ปัจจัยที่เป็นความสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาด

- 23) ประเภตบัญชี (การจัดทำบัญชี) ของศูนย์สาธิตการตลาดที่เหมาะสมในทางปฏิบัติตามภูมิปัญญาของชาวบ้าน
- 24) ศึกษา วิเคราะห์ความต้องการและศักยภาพของประชาชนในชุมชน รวมทั้งปัจจัยที่มีผลทำให้การจัดตั้งร้านค้าชุมชนประสบผลสำเร็จ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาร้านค้า ชุมชน ให้มีประสิทธิ-
ภาพและสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว
- 25) ศึกษาวิจัย กำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม รวมทั้งการสร้าง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการร้านค้าได้อย่างแท้จริง
- 26) ศึกษาวิจัยแนวทางในการจัดระบบเชื่อมโยงและกระจายสินค้า ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคและ ผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน
- 27) ระบบธุรกิจชุมชน นโยบาย เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สถานภาพ ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
- 28) วัฒนธรรมชุมชนกับธุรกิจชุมชน
- 29) การทำธุรกิจ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- 30) ธุรกิจกับความอยู่รอดของสังคม
- 31) การศึกษาธุรกิจชุมชน : กรณีที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ
ความสำเร็จ
- 32) ความเป็นไปได้ในการสร้างองค์การตลาดเพื่อธุรกิจชุมชน
- 33) กระบวนการบริหารจัดการและการพัฒนาด้านการตลาดเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนจริงหรือไม่
- 34) กลยุทธ์การตลาดสินค้าของชาวบ้าน (หัตถกรรม แปรรูปเกษตร)
- 35) ปัญหาปัจจุบันของธุรกิจชุมชน ทางออก-ความอยู่รอด
- 36) ธุรกิจหัตถกรรม รูปแบบที่สามารถอยู่รอดได้ในท่ามกลางระบบเศรษฐกิจกระแสหลัก

2.4 รายงานทางการเงิน

ทีมประสานงานกลุ่มโครงการวิจัยเศรษฐกิจชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้เป็นผู้ประสานงานโครงการวิจัยเศรษฐกิจชุมชน มีระยะเวลาดำเนินงาน 6 เดือน คือตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2539 ถึง 31 พฤษภาคม 2540 โดยได้รับงบประมาณเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 495,000 บาท (สี่แสนเก้าหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

เมื่อเสร็จสิ้นโครงการทีมประสานฯ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานรวมทั้งสิ้น 437,518.75 บาท (สี่แสนสามหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยสิบแปดบาทเจ็ดสิบห้าสตางค์) ต่ำกว่างบประมาณที่ได้รับจำนวนเงิน 57,481.25 บาท (ห้าหมื่นเจ็ดพันสี่ร้อยแปดสิบเอ็ดบาทยี่สิบห้าสตางค์) หรือร้อยละ 11.61

(หมายเหตุ เนื่องจากมีความล่าช้าในการสรุปรายงาน และการจัดทำเอกสาร ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหลังเดือนมิถุนายน 2540 ได้ถูกตั้งไว้เป็นค่าใช้จ่ายค้างจ่าย และได้มีการปรับปรุงตามค่าใช้จ่ายจริงเรียบร้อยแล้ว)

บทที่ 3

การประมวลองค์ความรู้และประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัย

นอกเหนือจากความพยายามปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และได้ผลงานตามข้อตกลงที่ทำกับสกว. ตาม Term of reference (TOR) แล้ว ทีมประสานได้พิจารณาเห็นว่า กระบวนการบริหารงานวิจัยในประเทศไทยนั้นยังมีจุดอ่อนอยู่มากมาย ทั้งในส่วนของ ผลงานวิจัย นักวิจัย และวิธีการวิจัย โดยเฉพาะในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องสลับซับซ้อน มีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ และปัจจัยต่างๆ รอบด้านอย่างเป็นองค์รวม (Holistic) และเกี่ยวข้องกับศาสตร์ทุกศาสตร์ การมองปัญหาของชุมชนต้องมองให้เห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านและลึกซึ้ง จึงจะเห็นรากของปัญหาอย่างแท้จริงและตั้งโจทย์วิจัยได้ถูกต้อง

แต่ข้อเท็จจริงที่ทีมประสานประสบอยู่ก็คือ นอกจากที่ผ่านมามักจะค่อนข้างขาดแคลนนักวิจัยที่สนใจเรื่องของชุมชนเป็นอย่างมากแล้ว นักวิจัยโดยทั่วไป (by training) ยังมองปัญหาแบบแยกส่วนตามศาสตร์และมีเทคนิควิธีในการทำวิจัยตามสาขาที่ตนเองเรียนมา ซึ่งยังไม่เพียงพอในการทำวิจัยเกี่ยวกับชุมชนให้มีคุณภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ยังไม่ได้นับรวมถึงบรรยากาศในสถาบันการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนการวิจัยและการเรียนรู้ปัญหาของสังคมอย่างแท้จริง

ด้วยตระหนักในข้อเท็จจริงดังกล่าว ทีมประสานจึงเห็นว่าหากมีการประมวลองค์ความรู้และประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานประสานงานวิจัย มารวบรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลการดำเนินงานในครั้งนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อ สกว. และผู้ที่จะมาทำหน้าที่ประสานงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนต่อไป แม้ว่าคำถามบางประเด็นอาจจะยังหาข้อสรุปไม่ได้แต่ยังต้องการแสวงหาความรู้อีกต่อไปก็ตาม

การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการบริหารงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชน

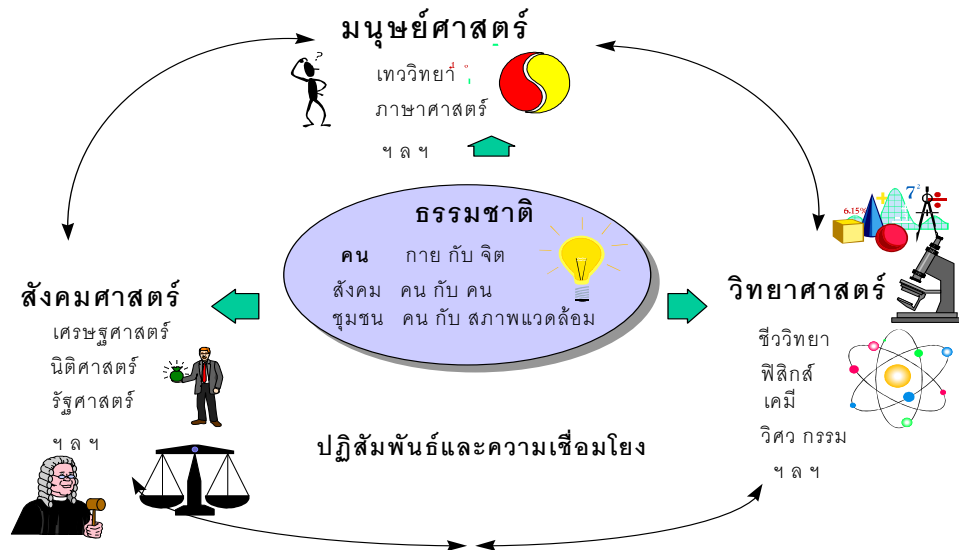
ในการประสานงานวิจัยหรือบริหารงานวิจัย ทีมประสานได้กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการบริหารงานวิจัย ภายใต้การวิเคราะห์สถานการณ์ความเป็นจริงของปัญหางานวิจัยดังนี้

3.1 สภาพของปัญหางานวิจัยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3.1.1 การขาดการมองภาพรวมเชิงระบบ และการวิเคราะห์รากของปัญหาอย่างแท้จริง

ในการทำวิจัยส่วนใหญ่ นักวิจัยมักถูก Trained ให้มองปัญหาอย่างแคบๆ และตั้งโจทย์จากมุมมองแบบแยกส่วนโดยยึดตามกรอบทฤษฎีตามสาขาของศาสตร์ที่ตนเองเรียนมา มิได้มองปัญหาตามสภาพแท้จริงที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ มิได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสรรพสิ่งไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ของกายกับจิต ความสัมพันธ์ของคนกับคน และความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในเชิงระบบโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับชุมชน บรรดาศาสตร์ต่างๆ ล้วนแล้วแต่มุ่งพยายามที่จะอธิบายข้อเท็จจริงและความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้ในมุมมองของแต่ละศาสตร์และละเลยมุมมองของศาสตร์อื่นๆ

ซึ่งแท้จริงแล้วมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ในการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนซึ่งมีธรรมชาติของความเป็นองค์รวมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้กับปฏิสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของสิ่งเหล่านั้น

3.1.2 การขาดความเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยและงานพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

นักวิจัยส่วนใหญ่นอกจากจะขาดการมองภาพรวมแล้วยังมักตั้งเจตนาวิจัยจากความสนใจของตนเองเป็นหลัก มิได้มีการศึกษาสถานการณ์ (Current situation) ของเรื่องนั้นๆ อย่างเพียงพอที่จะทราบว่า ใคร ? ทำอะไร? ที่ไหน? มีพัฒนาการไปถึงไหนแล้ว? ปัญหาข้อขัดแย้งอยู่ที่ไหน? ต้องการงานวิจัยหนุนเสริมในประเด็นไหน? อย่างไร? เมื่อไร? และยาวนานแค่ไหน? ผลการศึกษามักจะหยุดอยู่ที่การทำความเข้าใจในปัญหาในเรื่องนั้นๆ ของนักวิจัยเองเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีข้อเสนอบ้างก็มักจะเป็นข้อเสนอแบบกว้างๆ

ขาดความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผล ระยะเวลาของการทำวิจัยมักจะเป็นระยะเวลาดสั้นๆ

เมื่อเทียบกับงานพัฒนาที่มีความเป็นพลวัตรและต่อเนื่อง

หากสามารถทำงานวิจัยควบคู่ไปกับงานพัฒนาเป็นระยะเวลาที่สมควร

งานวิจัยและงานพัฒนาที่จะหนุนเสริมซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น กล่าวคือ

องค์ความรู้ที่ได้จะมีความลึกซึ้งและใช้ประโยชน์ได้แม่นยำเนื่องจากเรียนรู้จากของจริง

ผ่านการทดสอบเป็นระยะเวลาพอสมควร

ในขณะเดียวกันงานพัฒนาก็จะทำได้ดีขึ้นเพราะมีงานวิจัยมาช่วยวิเคราะห์วิจัยและชี้แนะ

3.1.3 ขาดความร่วมมือ และประสานงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(นักวิจัย เกษตรกร สหกรณ์ หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน)

การที่จะทำให้งานวิจัยเป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาอย่างแท้จริงนั้น

ความเข้าใจชุมชนและกระบวนการตั้งเจตนาวิจัยเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรกที่ต้องพิจารณา

งานชุมชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนเกือบทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นตัวเกษตรกร หน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน

ธุรกิจ ฯลฯ แต่ฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจงานในพื้นที่เป็นอย่างดี

และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต

แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ดึงคนเหล่านี้มามีส่วนร่วมในการทำวิจัยเท่าที่ควร

ทั้งขั้นตอนการตั้งเจตนาและระหว่างการทำวิจัย

3.1.4 การตั้งโจทย์วิจัยไม่ชัดเจนและไม่มีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา

เมื่อกระบวนการตั้งโจทย์วิจัยเกิดขึ้นโดยปราศจากความเข้าใจในงานพัฒนาอย่างแท้จริง ก็จะทำให้มองไม่เห็นความเชื่อมโยงของระบบภาพย่อยและระบบภาพรวม อาจกล่าวได้ว่ามองไม่เห็นรากของปัญหาและคอขวดของปัญหาอย่างแท้จริง ดังนั้น ตั้งประเด็นโจทย์วิจัยจะเกิดขึ้นจากมุมมองคนภายนอก โดยนำ ศาสตร์และทฤษฎีแต่ละสาขาเป็นตัวตั้ง โจทย์วิจัยส่วนใหญ่จึงไม่ได้ถูกจัดลำดับความสำคัญในการวิจัยตามข้อเท็จจริงของปัญหา งานวิจัยเหล่านั้นจึงมีพลังน้อยมากในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหในงานพัฒนา

3.1.5 ความไม่ชัดเจนของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ความไม่ชัดเจนและการให้ความสำคัญของโจทย์วิจัยที่แตกต่างกันนั้น มีสาเหตุใหญ่มาจากความไม่ชัดเจนในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ไม่ชัดเจนว่าเราทำวิจัยเพื่อใครกัน ? เพื่อความรู้ของนักวิชาการ ? เพื่อชุมชนในพื้นที่ที่ทำวิจัย ? เพื่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้นๆ ? เพื่อตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ ? เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือสร้างนโยบายใหม่ๆในงานพัฒนาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ? ฯลฯ ซึ่งงานวิจัยแต่ละโครงการสามารถจะก่อประโยชน์ได้หลายด้าน แต่ผู้ทำการวิจัยและผู้ให้การสนับสนุนการวิจัยจะต้องมีความชัดเจนร่วมกันว่าจะให้นำหน้าหนักของงานที่ตรงไหน

3.1.6 ขาดกระบวนการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่

ปัญหาการขาดแคลนนักวิจัยรุ่นใหม่เป็นเรื่องที่ตระหนักกันดีในการบริหารงานวิจัย โดยเฉพาะนักวิจัยเรื่องชุมชน เพราะงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนเป็นเรื่องยุ่งยากสลับซับซ้อน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเรื่องเกือบทุกเรื่อง คนเกือบทุกฝ่าย และใช้เวลาค่อนข้างมากในการทำวิจัย ที่ผ่านมามีขาดแคลนนักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับชุมชน ผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนและมีความเข้าใจในเรื่องของชุมชนมากที่สุดส่วนใหญ่จะเป็นนักพัฒนาเอกชน (NGOs) แต่คนเหล่านี้ก็มักจะไม่ค่อยถนัดในการทำวิจัย ระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยก็เน้นสอนในเชิงทฤษฎีนักศึกษาไม่ค่อยจะได้สัมผัสกับชุมชนและทำความเข้าใจกับชุมชนอย่างพอเพียง ดังนั้นปัจจุบันจึงมีนักวิจัยที่มีประสบการณ์งานวิจัยชุมชนน้อยมาก ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาโครงการวิจัยในด้านนี้เป็นอย่างมาก

3.1.7 ขาดการพัฒนา และสร้างบรรยากาศทางวิชาการระหว่างนักวิชาการต่างสาขาและ

ต่างสถาบัน ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค

แม้ว่าประเทศไทยจะมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งส่วนกลางและภูมิภาคเป็นจำนวนมากก็ตาม แต่มักจะพบว่าการทำงานในเชิงวิชาการร่วมกันระหว่างนักวิจัยต่างสาขาและต่างสถาบันการศึกษามีน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเชิงวิชาการหรือชุมชนวิชาการยังไม่เข้มแข็งประกอบกับธรรมชาติของงานวิจัยส่วนใหญ่โดยเฉพาะด้าน Basic research นักวิจัยสามารถทำงานวิจัยโดยลำพังได้ แต่งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสตร์เกือบทุกสาขาวิชา หากมีการบริหารงานวิจัยที่เหมาะสม อาจสามารถใช้งานวิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยต่างสาขา และต่างสถาบันการศึกษา รวมทั้งนักวิจัยจากส่วนกลางกับนักวิจัยในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

3.1.8 ขาดกระบวนการนำผลการวิจัยไปปรับกระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

แม้ว่าจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชุมชนบ้างประปรายในบางท้องถิ่น โดยสถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัยบางแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฯ ล ฯ ผลการวิจัยหรือองค์ความรู้จากการวิจัยก็ยังไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา หลักสูตรหรือกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองมากนัก

ฯ ล ฯ

3.2 การบริหารงานวิจัยที่พึงปรารถนา

ภายใต้สภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ดังกล่าวข้างต้น การบริหารงานวิจัยที่พึงปรารถนาคือ “การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ในการพัฒนาความเข้มแข็งของกระบวนการงานวิจัยของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” โดยทรัพยากรในที่นี้หมายถึง นักวิจัย งบประมาณ และเวลา ส่วนความเข้มแข็งของกระบวนการงานวิจัย หมายถึง กระบวนการที่นำไปสู่การสร้าง ผลงานวิจัย นักวิจัย และวิธีการวิจัย ที่มีคุณภาพสูง รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการยกระดับบรรยากาศทางวิชาการในวงกว้าง ซึ่งที่มประสาน ได้กำหนดกรอบภาพรวมของการทำงานในเชิงกระบวนการ ดังนี้

Input	Process	Product	
		Output	Effect/Impact
* งบประมาณ ■ คน ■ อุปกรณ์ ■ สถานที่ ■ ค่าใช้จ่าย * เวลา	* การประชุมทีมประสาน * ทบทวนเอกสาร * ศึกษาชุมชน * จัดเวที - รายงานความก้าวหน้า - ประสานงานผู้เกี่ยวข้อง * พูดคุยกับผู้รู้ * ติดต่อสื่อสาร * รวบรวมข้อมูล/ความรู้ เพื่อเผยแพร่	* กรอบโจทย์วิจัย นำไปสู่การวิจัย * ชุมชนวิชาการ - ศาสตร์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง - จำนวนนักวิชาการ - จำนวนสถาบัน * ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน การศึกษาส่วนกลาง/ภูมิภาค /ชุมชน * ความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง * องค์ความรู้ในการบริหารงาน วิจัย * กลไกการจัดการงานวิจัย ระดับภาค - ได้ทีมจัดการ - ได้คู่มือการทำงาน * เครือข่ายข้อมูล เอกสาร/บุคคล/ข่าว	* ปรับวัฒนธรรมงานวิจัย * ปรับบทบาทของสถาบันการศึกษา ท้องถิ่นให้รับใช้ท้องถิ่นมากขึ้น * ปรับหลักสูตรการเรียนการสอน * เพิ่มความเข้มแข็งทางวิชาการของ นักวิจัยท้องถิ่น * เพิ่มความเข้มแข็งในการบริหาร งานวิจัยของสถาบันการศึกษา ท้องถิ่น * เกิดความร่วมมือของทุกฝ่าย (พัฒนา+วิจัย) และเกิดพลัง หนุนเสริมซึ่งกันและกันอย่าง ต่อเนื่อง

ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ได้แก่

- ♥ ผลงานวิจัยที่มีการเอาไปใช้ประโยชน์ได้ (ทันที ระยะสั้น ระยะยาว)
- ♥ ผลงานวิจัยที่มีประโยชน์ทางวิชาการ (ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ)
- ♥ ผลงานวิจัยที่มีประโยชน์ทางด้านงานพัฒนา (ในพื้นที่ที่ทำวิจัย พื้นที่อื่น)
- ♥ ผลงานวิจัยที่มีประโยชน์ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และกำหนดนโยบายทั้งนโยบายด้านงานพัฒนาและนโยบายสนับสนุนงานวิจัย

นักวิจัยที่มีคุณภาพ หมายถึงนักวิจัยที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ♥ มีระบบคิด ฐานคิดที่กว้างไกล
- ♥ ผลงานที่มีคุณภาพ
- ♥ มีความรับผิดชอบ
- ♥ ตรงต่อเวลา
- ♥ เปิดกว้าง พร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ
- ♥ พร้อมที่จะเผยแพร่ความรู้ความสามารถให้กับผู้อื่นอยู่เสมอ

วิธีวิจัยที่มีคุณภาพ หมายถึง

- ♥ วิธีที่มีประสิทธิภาพ (ใช้ทรัพยากรน้อย ได้ผลงานมาก)
- ♥ มีประสิทธิผล (ได้ผลงานตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ หรือมากกว่า ในเวลาที่กำหนด)
- ♥ เน้นการมีส่วนร่วมตามความเหมาะสม
- ♥ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลาในระหว่างขั้นตอนวิจัย
- ♥ ผลักดันให้มีการนำข้อคิดเห็นและข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ นำไปปฏิบัติในระหว่างการทำวิจัย โดยไม่ต้องรอให้ผลวิจัยแล้วเสร็จ

ฯ ล ฯ

เราจะจัดการให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ? อะไรคือตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คุณภาพ เวลาที่จะใช้ในการติดตามประเมินผล ?

3.3 กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานของทีมประสาน

๓.3.1 ทำความเข้าใจสถานการณ์ทั้งภาพกว้างและภาพลึกของเรื่องที่รับผิดชอบ

- 3.3.1 พัฒนาการความเป็นมา (ความสำคัญของเรื่อง)
- 3.3.2 บุคคล องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กลไกการทำงาน และแก้ปัญหา)
- 3.3.3 ปัญหา อุปสรรค ความสำเร็จ ล้มเหลว (บทเรียน องค์ความรู้ที่มีอยู่)
- 3.3.4 แนวคิด และข้อถกเถียงต่างๆ

3.3.2 การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว ที่กระจัดกระจายจาก

- 3.3.2.1 บุคคล หรือกลุ่มบุคคล
- 3.3.2.2 เอกสาร รายงานต่างๆ
- 3.3.2.3 ผลงานศึกษาวิจัยที่ได้ทำมาแล้ว

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะต่อสกว.

4.1 การจัดเวทีพัฒนารอบในการสังเคราะห์ผลงานวิจัยของกลุ่มโครงการและของฝ่าย

เนื่องจากกลุ่มโครงการวิจัยเศรษฐกิจชุมชน เป็นกลุ่มงานวิจัยกลุ่มหนึ่งในหลายกลุ่มของฝ่าย 4 ซึ่งมีภารกิจหลักในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ภารกิจเบื้องต้นของทีมประสานที่ผ่านมานั้นในการประสานงาน ติดตามงานวิจัยจำนวน 6 โครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณสนับสนุนจากสกว.ไปแล้ว องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยดังกล่าว ประกอบกับองค์ความรู้ของทีมประสานงานวิจัยที่ผ่านมาน่าจะเพียงพอในการตั้งประเด็น และจัดเวทีระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

เพื่อพัฒนารอบในการสังเคราะห์เชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ที่สกว.จะสนับสนุนต่อไป และกำหนดลำดับความสำคัญของประเด็นวิจัยที่สกว.จะให้การสนับสนุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนารอบในการสังเคราะห์ผลงานวิจัยดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับโจทย์ใหญ่คือความเข้มแข็งของชุมชน และโจทย์วิจัยของกลุ่มอื่นๆภายใต้การดูแลของฝ่าย 4 ทีมประสานจึงขอเสนอให้สกว.จัดให้มีเวทีเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาและประเด็นวิจัยของกลุ่มต่างๆในฝ่าย 4 อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยให้เวทีดังกล่าวเป็นเวทีติดตามงาน สังเคราะห์ผลการวิจัย และสร้างงานวิจัยใหม่อย่างต่อเนื่อง

4.2 การจัดระบบการจัดการฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวิจัย

จากประสบการณ์บริหารงานวิจัยของทีมประสานพบว่า การเสนอโครงการวิจัยของนักวิจัยทั้งหลายมักจะใช้เวลาและงบประมาณไม่น้อยในการหาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ เนื่องจากนักวิจัยไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในเรื่องของชุมชนมาก่อน แต่ด้วยความขาดแคลนนักวิจัยทางด้านชุมชนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อนักวิจัยมีฉันทะที่จะศึกษา สกว. ก็น่าจะสนับสนุน โดยควบคุมคุณภาพและประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยย้อนหลังได้อย่างไร

ในเรื่องการควบคุมคุณภาพ สกว. มีกระบวนการในการควบคุมคุณภาพโดยกระบวนการผ่านผู้คุณวุฒิอยู่แล้ว แต่ในเรื่องการช่วยให้นักวิจัยประหยัดเวลาและประหยัดงบประมาณในการทำวิจัยนั้น สกว.อาจจะยังไม่ได้พิจารณา ทีมประสานจึงขอเสนอให้

สกว.ร่วมกับทีมประสานฝ่ายต่างๆในการจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาอ้างอิงให้เป็นปัจจุบันและให้เป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยที่จะมาทำงานต่อยอดได้ฐานข้อมูลดังกล่าว ได้แก่ฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ เอกสารทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่ได้ทำมาก่อนหน้านี้ และกำลังดำเนินการอยู่ (ทั้งที่สนับสนุนโดย สกว. และที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งอื่น) ฐานข้อมูลเหล่านี้ควรจะอยู่ในลักษณะที่ใช้ง่าย อาทิเช่น ถ้าเป็นผลงานวิจัยที่มีอยู่แล้วอาจจะต้องมีการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นเนื้อหาหรือมีการนำผลงานที่มีอยู่มาสังเคราะห์เบื้องต้นเพื่อให้เห็นสถานภาพขององค์ความรู้ในเรื่องนั้นๆ

หากสกว.ได้ลงทุนในการพัฒนาดังกล่าวน่าจะช่วยลดงบประมาณและประหยัดเวลาให้กับนักวิจัยได้อย่างมหาศาลในระยะยาว ซึ่งภารกิจดังกล่าวนี้สกว. อาจจะไม่ได้ทำเอง แต่อาจจะกำหนดให้เป็นภารกิจหนึ่งของทีมประสานก็ได้แต่ต้องมีความชัดเจนมาตรฐานของรูปแบบของงาน

